

**W KIERUNKU
BAŁTYKU**

POMORZE

PRZEWODNIK TURYSTYKI SAMOCHODOWEJ

WSTĘP

Witaj w wyjątkowej podróży po Pomorzu, gdzie zapraszamy Cię do odkrywania trasy prowadzącej nadmorskimi lasami! Ten malowniczy region Polski to miejsce, gdzie historia spotyka się z naturą, a każdy kilometr drogi kryje w sobie coś niezwykłego. Pomorze zachwyca nie tylko swoimi krajobrazami, ale także bogatą kulturą i licznymi atrakcjami, które czekają na Twoje odkrycie.

Rozpoczynając podróż w Bornem Sulinowie, zanurzysz się w atmosferze pełnej tajemnic, związanej z wojskową przeszłością miasta i regionu, która będzie towarzyszyć na każdym kilometrze. Kontynuując trasę, napotkasz na swojej drodze urokliwe jeziora, gęste lasy i malownicze wioski. Każdy zakątek tego regionu oferuje coś unikalnego, co sprawi, że Twoja podróż będzie niezapomniana.

Przygotowaliśmy dla Ciebie ten przewodnik, aby pomóc Ci maksymalnie wykorzystać tę trasę. Razem odkryjemy fascynujące punkty widokowe, ekstremalne atrakcje terenowe i tętniące życiem nadmorskie miasteczka.

Jeżeli chcesz się zainspirować do własnej podróży, koniecznie zobacz relację wideo z tej niezwykłej wyprawy, która jest dostępna na naszym kanale YouTube. Subskrybuj nasz kanał i bądź na bieżąco z wszystkimi nowymi relacjami, aby nie przegapić żadnej przygody.

Przygotowany na niezwykłą podróż? Zapnij pasy, zapakuj sprzęt do biwakowania i wyruszmy razem odkrywać piękno trasy z finałem nad samym Bałtykiem!

JAK KORZYSTAĆ Z PRZEWODNIKA

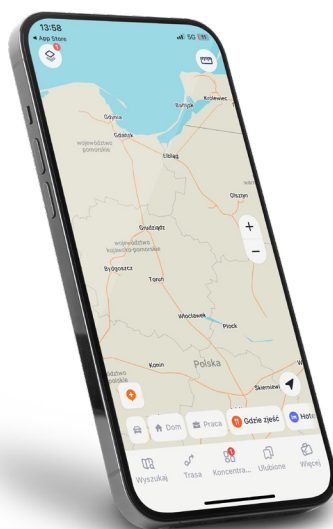
Pobierz pliki PDF (do wydrukowania lub w formie elektronicznej) oraz pliki KML i GPX do nawigacji GPS. Przewodnik Ekspedycji Oponeo to właściwe narzędzie z informacjami o trasie. Przeczytaj go przed wyjazdem i potem w trakcie jazdy. Pliki GPX są dla użytkowników urządzeń GARMIN i należy zainstalować je na swoim urządzeniu i tam otworzyć.

Prostsze (i darmowe) jest korzystanie z plików KML, zrób to według poniższej instrukcji:

Na telefonie lub tablecie (z systemem Android lub iOS) zainstaluj darmową aplikację Maps.Me. Prześlij pliki KML na wyżej wymieniony telefon lub tablet i otwórz je w aplikacji Maps Me. Do nawigacji w terenie z naszym Przewodnikiem Offroad wystarczy smartfon lub tablet (z systemem Android lub iOS) z odbiornikiem GPS. Gotowe! Teraz możesz korzystać z przewodnika i map podczas swojej wyprawy po Bieszczadach. Życzymy udanej podróży i niezapomnianych wrażeń!

UWAGA: Aplikacja lub urządzenie do nawigacji jest niezbędne do korzystania z tego przewodnika. Zainstaluj mapy na swoje urządzenie przed startem.

MATERIAŁY DO POBRANIA

MAPS.ME

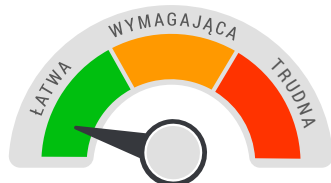
PLIKI ZNAJDZIESZ TUTAJ:

WWW.OPONEO.PL

35 PUNKTÓW KONTROLNYCH

- **START**
- **META**
- **UWAGA**
- **ATRAKCJA**
- **JEDZENIE**
- **NOCLEG**
- **SERWIS**
- **STACJA BENZYNOWA**

UWAGA: Trasy wyznaczone są po drogach publicznych, dopuszczonych do ruchu pojazdów. Pamiętaj, że szlak ma charakter poglądowy i musisz stosować się do aktualnych przepisów i oznakowania, które może ulegać zmianie. Jesteś kierowcą, podróżuj odpowiedzialnie!

**35%
ASFALT**

**65%
SZUTRY**

MAPA DOSTĘPNA:
WWW.OPONEO.PL

INFORMACJE O TRASIE

206 KM
35 PUNKTÓW KONTROLNYCH

- START
- META
- UWAGA
- ATRAKCJA
- JEDZENIE
- NOCLEG
- SERWIS
- STACJA BENZYNOWA

UWAGA: Trasy wyznaczone są po drogach publicznych, dopuszczonych do ruchu pojazdów. Pamiętaj, że szlak ma charakter poglądowy i musisz stosować się do aktualnych przepisów i oznakowania, które może ulegać zmianie. Jesteś kierowcą, podróżuj odpowiedzialnie!

Żydowo

PUNKT 1. BORNE SULINOWO

Nasza trasa rozpoczyna się w miasteczku, które przez dziesięciolecia stanowiło centrum strefy zmilitaryzowanej. Status ten nadano mu za czasów III Rzeszy. Utrzymywano tu potężny garnizon wojska, które ćwiczyło na pobliskim poligonie. Przebywali tu sam Adolf Hitler, a także jego dowódcy, jak Heinz Guderian czy Erwin Rommel.

Po wojnie tereny te zajęła Armia Czerwona, zachowując ich zmilitaryzowany charakter. Nie podlegały one polskiej administracji i nie mieli tu wstępu zwykli ludzie. Składowano tu między innymi broń atomową.

PK1 wyznacza parking w pobliżu restauracji „Sasza”. Zarówno jej nazwa, wystrój, jak i menu odwołują się do radzieckiego etapu historii miejscowości. Warto posmakować choćby aromatycznej herbaty z tradycyjnego rosyjskiego samowara. Polecamy również przed wyruszeniem w trasę spacerową rundkę po miasteczku, koniecznie zapuszczając się w boczne uliczki.

Ciekawostka: Żołnierze radzieccy opuścili tę okolicę dopiero w 1992 roku i można powiedzieć, że dopiero wtedy została ona włączona do Polski. Powołano nową administrację, rozpoczęły się kompleksowe remonty i stopniowe zasiedlanie oraz przywracanie cywilnego życia. Proces ten trwa do dziś. Wciąż wiele tu pustostanów, ruin i pozostałości po wojskowej infrastrukturze, które nadają okolicy specyficzny, nieco postapokaliptyczny klimat.

PUNKT 2. PARKING

Zostaw tutaj samochód i udaj się na spacer na punkt widokowy (**PK3**). Rozpościera się z niego widok na Wrzosowiska Kłomińskie. To rezerwat utworzony na terenie starego poligonu.

PUNKT 4. SKRZYŻOWANIE

Nasza trasa skręca tutaj w lewo. Zachęcamy jednak, by wcześniej skręcić w prawo i odwiedzić Kłomino (**PK5**). Przed II wojną światową należało ono do niemieckiego garnizonu (nazywało się wtedy Westfalenhof), a po niej do radzieckiego. Rosjanie wybudowali tu spore osiedle bloków z wielkiej płyty, a przed ich wyprowadzką Kłomino liczyło około pięciu tysięcy mieszkańców. Podobnie jak w Bornem Sulinowie, także w Kłominie próbowano wprowadzić cywilne życie, ale z powodu braku inwestorów ostatecznie miasto zostało prawie w całości wyburzone.

Począwszy od skrzyżowania aż do miejscowości Lotyń, trasa otacza teren dawnego poligonu i lotniska. Wciąż jest tu wiele pozostałości wojskowych budowli. Jeszcze kilka lat temu można było do nich legalnie dojechać samochodem. Teraz dostęp jest możliwy tylko na piechotę lub na rowerze.

PUNKT 6. JEZIORO WIELIMIE

To jezioro jest dobrze znane miłośnikom windsurfingu i kitesurfingu, bo sprzyja im tutaj niemal zawsze wietrzna pogoda. Przyciąga również amatorów plażowania i kąpieli, bo dzięki płyciznom woda w jeziorze mocno się nagrzewa i osiąga latem temperaturę ponad 20 stopni Celsjusza. Działa tu strzeżone kąpielisko, a kilka przyległych hektarów stanowi gminny teren, na którym można bezpłatnie biwakować.

Ciekawostka: Jezioro słynie również w Wyspy Owczej – to największa w Polsce wyspa śródzienna. Wbrew nazwie nie ma tam owiec. Jest za to mnóstwo różnego ptactwa. Co ciekawe, jezioro Wielimie było kiedyś dużo większe. Osuszono je w końcu XVIII wieku, ponieważ jego wody nieustannie podmywały leżący nad nim Szczecinek.

PUNKT 7. ZAJAZD

W zajeździe „Babciny domek” jest dobre jedzenie, dlatego warto zatrzymać się tutaj na posiłek. Za zajazdem rozpoczyna się Biały Bór – miasteczko pamiętające czasy Krzyżaków. Niestety mocno ucierpiało podczas ostatniej wojny, tracąc większość ze swojej populacji.

Ciekawostka: W okolicy znajduje się sporo bunkrów przyciągających turystów. W samej miejscowości z kolei jest kilka zabytków, takich jak np. kościół Św. Michała, przy którym pod koniec lat 60. kręcono film „Pan Wołodyjowski”.

PUNKT 8. SKRZYŻOWANIE

Nasza trasa biegnie tutaj prosto, ale wcześniej zapraszamy na Pomorską Górę Piasku (**PK 9**), atrakcję unikalną w skali całej Polski. To sztuczne wzniesienie powstawało przez ponad 50 lat z milionów ton kruszywa z pobliskiej żwirowni. Stanowi własność gminy Biały Bór, która od lat szuka nabywców lub dzierżawców tego terenu.

Na górę można wchodzić, jednak trzeba to robić zgodnie z aktualnymi znakami i tablicami informacyjnymi. Linia naszej trasy na ekranie, pokazuje dozwolony ostatnio jej przebieg. Prowadzi łagodnym podjazdem na szczyt (**PK 9**), a potem w dół stromym zjazdem dla odważnych.

PUNKT 10. SĘPOLNO WIELKIE

To jedna z wielu wiosek, w której majątki ziemskie zostały po II wojnie światowej upaństwowione, przez co nosi obecnie ślady działalności PGR-u (Państwowego Gospodarstwa Rolnego). Oryginalna zabudowa przeplata się z tą z czasów PRL-u i współczesną.

Ciekawostka: Miejscowość leży w pasie tzw. Wału Pomorskiego – systemu umocnień III Rzeszy rozbudowywanego przed II wojną światową na wypadek uderzenia polskiego. Był to obszar licznych potyczek. Występuje tu mnogość bunkrów poukrywanych między pagórkami, które wraz z jeziorami i terenami podmokłymi tworzyły śmiertelny kolczastek dla atakujących. Ponoć do dziś w błocie zalega pełno zardzewiałego sprzętu i broni, którymi interesują się poszukiwacze skarbów.

PUNKT 11. DALMIERZ

W tej wsi zobaczysz dworek, który od czasów powojennych zamieszkuje kilka osiedlonych tu rodzin.

PUNKT 12. SKRZYŻOWANIE

Nasza trasa biegnie tu prosto, jednak wcześniej polecamy skrócić w prawo, aby zobaczyć tajemniczą budowlę w **PK13**. Jest ukryta w lesie, a zbudowali ją Niemcy na początku II wojny światowej. Konstrukcja przypomina budowle z kompleksów w Mamerkach i Wilczym Szańcu na Mazurach.

Ciekawostka: Do dziś nie jest znane przeznaczenie budowli. Jest wiele hipotez, a wśród nich taka, że przerabiano tu kamień używany później w budownictwie. Jednak podobnie jak w przypadku wielu innych poniemieckich konstrukcji na tych terenach, budowla mogła mieć zupełnie inne przeznaczenie.

PUNKT 14. GOŁOGÓRA

Nasza trasa biegnie tu skrajem urokliwej wioski na wzgórzu nad jeziorem. Funkcjonuje tu Radiowo-Telewizyjne Centrum Nadawcze (**PK15**). Trudno przeoczyć dwa wysokie maszty (**PK28**). Niższy z nich został wybudowany w 1962 roku. Wyższy – w 1997.

PUNKT 16. JEZIORO KAMIENNE

To jezioro rynnowe o długości prawie 3 kilometrów, o skalistych brzegach z kamieniami i żwirem. Poziom wody zmienia się w nim każdej doby o około 3,5 metra, bo jest wykorzystywane jako górny zbiornik elektrowni Żydowo (o niej za chwilę). Cenione jest przez wędkarzy, bo żyje tu mnóstwo gatunków ryb (m.in. płocie, okonie, sandacze i karpie), a wiele osobników osiąga pokaźne rozmiary.

PUNKT 17. MOST

Zbudowano go nad kanałem łączącym jeziora Kwiecko i Kamienne. Tak naprawdę to uregulowana i spiętrzona rzeczka, która z jeziora Kwiecko wypływa już jako Radew. Na zachodzie (na prawo od kierunku jazdy) znajduje się elektrownia Żydowo, którą zaraz poznasz bliżej.

PUNKT 18. SKRZYŻOWANIE

Nasza trasa biegnie tutaj główną drogą, która łukiem schodzi w prawo. Polecamy jednak wcześniej skręcić w lewo, aby zobaczyć wspomnianą elektrownię Żydowo. W **PK19** nasza trasa przebiega pod potężnymi rurami elektrowni.

Ciekawostka: Jest to elektrownia szczytowo-przepompowa, jedna z najstarszych konstrukcji tego typu w Polsce. Ruszyła w 1971 roku, w roku 2013 przeszła gruntowną modernizację, dzięki czemu jej wydajność wzrosła. Szczytowo-przepompowa oznacza, że (każdego dnia) w czasie, kiedy zapotrzebowanie na energię elektryczną jest największe (szczyt) woda spuszczana jest z górnego zbiornika do dolnego i napędzając turbiny, wytwarza prąd. A kiedy w sieci jest nadwyżka prądu (w nocy), pompy tłoczą wodę z powrotem. To taki wodny akumulator ładowany w nocy, a rozładowywany w dzień. Ponieważ system nie ma 100% sprawności, zużywa więcej prądu, niż go produkuje. Zapobiega natomiast nieodwracalnej utracie energii w innych elektrowniach, których nie da się wyłączyć na noc. Elektrownia Żydowo osiąga moc 167 MW – to ponad cztery razy mniej niż największa w Polsce elektrownia tego typu (Żarnowiec). Jako zbiorniki (górny i dolny) wykorzystano dwa jeziora (Kwiecko i Kamienne), naturalnie położone na różnych poziomach.

PUNKT 20. JEZIORO KWIECKO

To dolne jezioro elektrowni, w którym także dwa razy na dobę zmienia się poziom wody. Mimo to funkcjonuje tu dzięki kąpielisko. Jeszcze kilka lat temu można było tu biwakować, obecnie jest to zakazane.

PUNKT 21. GRABNO

To wieś z przykładami ciekawej architektury. Polecamy obejrzeć kościółek wybudowany charakterystyczną dla tego regionu metodą szachulcową (drewniana konstrukcja nośna ścian wypełniona cegłą) – **PK22** oraz pałac z XIX wieku, który stanowił rezydencję niemieckich arystokratów (**PK23**).

PUNKT 24. ALEJA BUKOWA

Rosnące wzdłuż drogi buki liczą sobie około 200 lat. Niezmiernie rzadko spotyka się ten gatunek drzewa w takich miejscach. Zatrzymaj się na chwilę, by podziwiać te pomniki przyrody.

PUNKT 25.**JEZIORO BUKOWO**

Zbliżając się do Bałtyku, mijamy zbiornik wodny, który dawno temu był częścią morza – jezioro Bukowo. Na skutek nanoszenia osadów przez tysiące lat niewielka zatoka została odcięta morzem i w rezultacie powstało jezioro.

Ciekawostka: Bukowo jest wciąż połączone z Bałtykiem, przez co woda w jeziorze ulega zasoleniu. Średnia głębokość zbiornika wynosi 1,8 metra, a największa – 2,8. Choć woda nie jest tutaj najczystsza, jezioro jest miejscem bytowania wielu gatunków ptactwa i ryb.

PUNKT 26.**DĄBKI**

Na horyzoncie szumi już Bałtyk, my natomiast przejeżdżamy przez uzdrowską wieś Dąbki. Choć liczy niewielu mieszkańców, jest miejscem wypoczynku tysięcy turystów. Weź głęboki oddech i nabierz w płuca jod. Miejscowość ma uzdrowską renomę, a do tego liczne architektoniczne perełki w postaci domów zbudowanych metodą szachulcową, które pamiętają jeszcze XIX wiek.

PUNKT 27.**SKRZYŻOWANIE**

Nasza trasa biegnie dalej w prawo, ale wcześniej warto z niej nieco zboczyć. Skręć w lewo, zaparkuj samochód i przejdź do pozostałości po niemieckim kompleksie militarnym, który swą świetność przeżywał w okresie II wojny światowej. To tutaj Niemcy testowali siłę swojej artylerii. Zaraz przy drodze na plażę znajdziesz porośnięte mchem i inną roślinnością podstawy dział (PK 28), które stały niegdyś na wybrzeżu, a na samej plaży pozostałości kulochwytywów (PK 29) i budynku obserwacyjnego (PK 30). Jeśli zapuścisz się nieco dalej, dotrzesz na lotnisko (PK 31) oraz do pozostałości po ośrodku doświadczalnym (PK 32), w którym skonstruowano największe w historii działo kolejowe Schwerer Gustav, nazywane też Dora.

Ciekawostka: Schwerer Gustav to 800-milimetrowe (!), 1350-tonowe działo, które wymagało obsługi około 5000 osób. Zbudowano je tu w 1941 roku na rozkaz samego Adolfa Hitlera, który osobiście nadzorował testy. Istnieją hipotezy, według których było tu całe podziemne miasteczko i zakłady przemysłowe, umożliwiające istnienie takiego potwora. Podobnie jak wiele innych elementów Wunderwaffe III Rzeszy, także i Dora pozostała raczej symbolem i ciekawostką. Pomimo możliwości burzenia murów o grubości do ośmiu metrów, to w trakcie chrztu bojowego pod Sewastopolem działo ujawniło swoje niedoskonałości; niewielka celność i olbrzymi nakład pracy, wymagany do jego obsługi uczyniły z „Dory” broń o zastosowaniu, co najwyżej, psychologicznym.

Podpowiedź: Kompleks znajduje się na terenie wojskowym, jeśli więc chcesz go zwiedzić, postaraj się wcześniej o przepustkę.

PUNKT 33. DARŁOWO

To śliczne, nadmorskie miasto, największe w okolicy, liczy ok. 14 tys. mieszkańców. Jego początki sięgają XI wieku. Słynie z rybołówstwa. Jest też ośrodkiem kultury. Ma kilka cennych zabytków (np. Zamek Książąt Pomorskich z XIV wieku, resztki murów obronnych, a także kilka zabytkowych kościołów i ciekawą miejską zabudowę). Odbývają się tu coroczne imprezy poświęcone sztuce oraz złoty fanów militariów. **PK 33** wyznaczony jest w rynku. Zachęcamy do spaceru darłowskimi uliczkami, przejścia mostem nad Wieprzą – rzeką przecinającą miasteczko. Obejrzyj też zamek, odwiedź rynek oraz ratusz.

PUNKT 34. DARŁÓWKO

To najbardziej wysunięta na północ, portowa dzielnica Darłowa. Tu także warto wybrać się na spacer i odwiedzić jedną ze smażalni ryb.

PUNKT 35. TEREN ZLOTÓW MILITARNYCH

Nasza trasa kończy się przy gminnym terenie, na którym odbywają się militarne zloty i gdzie można przetestować terenowe możliwości pojazdów.

ZOBACZ VIDEORELACJĘ Z TEJ WYPRAWY:

WWW.YOUTUBE.COM/OPONEO